

Nekrologi

LUDMIŁA SŁUGOCKA-NOWAK (1901 - 1972)

Dnia 20 września 1972 r. zmarła Ludmiła Sługocka, docent w Zakładzie Historii Literatury Niemieckiej Instytutu Filologii Germańskiej przy Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Ludmiła Sługocka urodziła się 18 lutego 1901 w Bronisławiu (pow. Mogilno), jako córka nauczyciela Pawła Nowaka i Wandy, z domu Neyman. Po ukończeniu w 1920 r. seminarium nauczycielskiego w Inowrocławiu, zapisała się w roku 1926 na wyższy kurs nauczycielski. Działała także społecznie w zarządzie Czerwonego Krzyża.

W 1939 r., po uzupełnieniu wykształcenia średniego, zamierzała studiować na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego, plany te jednak przekreśliła wojna. L. Sługocka została wysiedlona z Poznania i rozpoczęła pracę jako sekretarka w Urzędzie Rolnym w Radomsku.

Po wojnie podjęła studia wyższe na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując w 1948 r. tytuł magistra filologii niemieckiej. Z dniem 1 lutego 1950 r. została lektorem języka niemieckiego przy macierzystej uczelni. W latach 1952 - 1955 prowadziła zajęcia w Katedrze Historii Literatury Niemieckiej. Równolegle w 1953 r. organizowała Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, a następnie objęła jego kierownictwo. Funkcję tę pełniła do 1956 r., kiedy to w roku akademickim 1956/1957 została adiunktem w Katedrze Historii Literatury Niemieckiej, której kierownikiem był w owym czasie prof. dr Jan Berger.

W 1955 r. L. Sługocka utworzyła przewód kandydacki, a w roku 1958, na podstawie pracy *Der Werdegang zum bewussten Bürger bei Gottfried Keller* uzyskała stopień kandydata nauk humanistycznych. W siedem lat później, w roku 1965 L. Sługocka habilitowała się, przedstawiając rozprawę pt. *Die deutsche Polenliteratur auf dem Gebiet der Deutschen Demokratischen Republik in der Zeit von 1945 bis 1960*. W tymże roku została mianowana docentem etatowym.

Ludmiła Sługocka pełniła wiele innych funkcji: była kierownikiem Zaocznego Studium Filologii Germańskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, członkiem Komisji Filologicznej PTPN, członkiem Ośrodka Metodycznego Studiów dla Pracujących przy UAM, członkiem towarzystwa naukowego *Goethe-Gesellschaft* w Weimarze, wchodziła w skład Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Należy również przypomnieć, iż w r. 1964 opracowała dla Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego program wykładów z zakresu historii literatury niemieckiego obszaru językowego dla pierwszych dwóch lat germanistycznych studiów stacjonarnych i zaocznych.

Jako docent przy Zakładzie Historii Literatury Niemieckiej L. Sługocka prowadziła wykłady kursowe i monograficzne, m. in. na temat: *Niemiecka powieść historyczna, Nowela realistyczna* itp.

W uznaniu zasług położonych na polu krzewienia kultury, została odznaczona „Gryfem Pomorskim”.

Zainteresowania badawcze doc. dr habil. Ludmiły Sługockiej koncentrowały się przede wszystkim na tematyce polskiej w literaturze niemieckiego obszaru ję-

zykowego, ze szczególnym uwzględnieniem literatury pięknej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Warto zauważyć, że była jednym z najbardziej konsekwentnie prowadzących badania pracownikiem zespołu, specjalizującego się w wielopłaszczyznowych penetracjach naukowych, zapoczątkowanych przez prof. dra Jana Bergera, nad polsko-niemieckimi stosunkami w literaturze.

Do najważniejszych prac L. Sługockiej z tej dziedziny należą: *Sprawy polskie u Gotfryda Kellera* („Przegląd Zachodni” nr 5/1958), *Polska w literaturze niemieckiej po roku 1945* (Sprawozdania PTPN, nr 2/1961), *Harry Thürk i jego proza wojenna* („Przegląd Zachodni”, nr 6/1963), *Die deutsche Polenliteratur auf dem Gebiet der Deutschen Demokratischen Republik in der Zeit von 1945 bis 1960* (Poznań 1964), *Warszawa powojenna i okupacyjna w świetle powojennej literatury niemieckiej* („Zeszyty Naukowe UAM”, Filologia nr 6/1964), *Poznań w powojennej literaturze niemieckiej* („Nurt”, nr 7/1966), *Hermann Buddensieg — w 75-rocznicę urodzin* („Przegląd Zachodni”, nr 1/1969), *Fryderyk Chopin in der deutschen Lyrik* („Mickiewicz-Blätter” nr 40 - 41/1969), wstęp i objaśnienia do noweli Gotfryda Kellera *Kleider machen Leute* (W: *Deutsche Novellen von der Romantik bis zum Expressionismus*, Bd. II, *Realismus*, Warszawa—Poznań 1969), *Sprawy polskiej w literaturze Niemieckiej Republiki Demokratycznej* („Przegląd Zachodni”, nr 3/1970), *Polen in der Literatur der DDR* („Weimarer Beiträge”, nr 6/1970), *Polska i Polacy w powojennej twórczości pisarzy niemieckich* („Miesięcznik Literacki” nr 6/1970), *Polen und die Polen im Nachkriegsschaffen deutscher Schriftsteller* („Polens Gegenwart” nr 12/1970), *Współpraca w dziedzinie kultury* (W: *Polska—NRD. 20 lat przyjaźni i współpracy*. Praca zbiorowa pod red. A. Czubińskiego, Poznań 1971), *Die Polen im Nachkriegsschaffen deutscher Dichter* („Begegnung mit Polen” nr 1 - 2/1971), *Niemieckie echa literackie współpracy polsko-niemieckiej w ruchu oporu* („Miesięcznik Literacki” nr 8/1972).

Duże znaczenie posiada antologia, przygotowana i opatrzona wstępem przez Ludmiłę Sługocką pt. *Über die Grenzen hinaus. Deutsche Polenlyrik seit den Anfängen bis 1965* (Łódź—Warszawa—Poznań 1968, II wydanie), w której zebrano utwory poetyckie o tematyce polskiej, obecnie trudno na ogół dostępne. Podzielone chronologicznie oraz — w miarę możliwości — tematycznie (np. na wiersze poświęcone polskim powstaniom XIX w., II wojnie światowej, granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej, wybitnym przedstawicielom polskiej kultury itp.), stanowią cenne uzupełnienie licznych prac naukowych poznańskiej germanistyki.

Wiedzą o sprawach polskich w literaturze niemieckiego obszaru językowego dzieliła się Ludmiła Sługocka także na wielu zjazdach i konferencjach. Należy tutaj wspomnieć Jej interesujące referaty wygłoszone poza granicami kraju, np. na kolokwium poświęconym Adamowi Mickiewiczowi, odbytym 9 maja 1972 r. w Uniwersytecie Heidelbergu pt. *Der Novemberaufstand 1830 in der polnischen und deutschen Lyrik*, czy odczyt przygotowany na I Konferencję Germanistów PRL i NRD w Warszawie w 1969 r. pt. *Polen in der Literatur der DDR*.

Ludmiła Sługocka położyła wielkie zasługi w rozwoju badań nad tematyką polską w literaturze niemieckiej, jako jedyna uczona w kraju szerzej zajmująca się studiami nad motywem polskim w literaturze pięknej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Szczególnie cenną pozycją jest tutaj wspomniana praca habilitacyjna Sługockiej *Die deutsche Polenliteratur auf dem Gebiete der Deutschen Demokratischen Republik in der Zeit von 1945 bis 1960*, gdzie przeanalizowano wszystkie utwory literatury pięknej NRD, mówiące o Polsce i Polakach. Na przykładach takich pisarzy, jak Harald Hauser, Wolfgang Schreyer, Günter Spranger, Harry Thürk i in. ukazała Sługocka literaturę utrzymaną w duchu przyjaźni do narodu

polskiego, odnoszącą się głównie do czasów wojny i okupacji. W jednym z późniejszych artykułów, poświęconych echem literackim współpracy polsko-niemieckiej w ruchu oporu, tak pisze Sługocka o tych problemach: „Na przekór wszelkim historycznym faktom, usprawiedliwiającym wrogi wzajemny stosunek dwóch sąsiednich narodów — polskiego i niemieckiego — w czasie II wojny światowej spotykamy dowody współpracy Polaków i Niemców w akcji zwalczania faszyzmu [...] literatura ta spełnia ważną funkcję polityczną przez wykazanie, że nawet podczas II wojny światowej stosunki polsko-niemieckie wyrażały się nie tylko nieprzejednaną nienawiścią, lecz że przedstawiciele obu narodów znajdowali w pewnych wypadkach wspólny język, gdy chodziło o zwalczanie faszyzmu”.

Na tle wspomnianego dorobku literackiego Niemieckiej Republiki Demokratycznej szczególnie ostro rysowały się tendencje, często rewizjonistyczne, wrogie Polsce, zawarte w utworach powstałych na obszarze RFN. Owe różnice postaw i ideologii również znalazły się w kręgu zainteresowań L. Sługockiej.

Jakkolwiek problematyka polska w literaturze niemieckiego obszaru językowego stanowiła główny temat badań naukowych Ludmiły Sługockiej, to przecież bibliografia prac Uczzonej zawiera także pozycje traktujące o innych zagadnieniach literatury niemieckiej, powstałej przeważnie we wcześniejszych okresach. I tak w 1961 r. ukazała się praca *Der Werdegang zum bewussten Bürger bei Gottfried Keller* (Poznań 1961), będąca jedną z pierwszych prób w Polsce monograficznego ujęcia bogatej twórczości autora *Zielonego Henryka*. Tematyki leżącej poza głównym nurtem Jej zainteresowań dotyczą także inne nie wymienione dotąd interesujące artykuły, jak np. *Der Verfall des deutschen Bürgertums in den Romanen, 'Erinnerungen von Ludolf Ursleu dem Jüngeren' von Ricarda Huch und, 'Buddenbroocks' von Thomas Mann* („Studia Germanica Posnaniensia” nr 1/1971) czy *Das Erlebnis der Musik in der Lyrik des Expressionismus* („Studia Germanica Posnaniensia” nr 2/1973). Z pozycji drobniejszych wymieńmy *Der Prozess um Jutta Münch* („Przegląd Zachodni” nr 5 - 6/1964).

Ważną pozycją w dorobku Ludmiły Sługockiej są hasła do *Małego słownika pisarzy niemieckich, austriackich i szwajcarskich* (Warszawa 1973), odnoszące się np. do G. Ph. Harsdörffera, J. Ch. Gottscheda, J. W. Goethego, S. Gessnera, Th. Däublera, B. H. Brockesa, J. J. Winckelmana, Ch. M. Wielanda, Ch. F. Weisse, M. A. Thümmela, F. L. Stolberga, C. Spittelera, F. Schnacka, G. F. Rebmanna, F. Müllera, J. Mösera, G. Ch. Lichtenberga, G. E. Lessinga, H. Leip, G. Kellera, Jung-Stillinga, F. H. Jacobi, J. Ch. Hölderlina i in.

Nagła śmierć zaskoczyła Ludmiłę Sługocką 20 września 1972 r. w Göteborgu.

Krzysztof Kuczyński